

Nr 178.

Av herr **Larsén**, *angående statsbidrag åt föreningen Norrvikens trädgårdar.*

Å sin egendom Norrviken vid Båstad har direktör Rudolf Abelin skapat storslagna och märkliga anläggningar, som väckt beundran icke blott bland trädgårdsmän utan även hos den stora allmänheten. De besökas årligen av tusentals personer från hela landet, och deras rykte har spritt sig jämväl till andra länder i Europa och även till Amerika. Anläggningarna ha tillkommit på Abelins eget initiativ och tack vare hans framstående skicklighet som trädgårdsmän, hans varma intresse för trädgårdskonst, hans osparda nit och hans egna stora ekonomiska uppoffringar. Läget invid Båstadviken på slutningen mot Hallandsåsen skänker också ett efter vårt lands förhållanden ovanligt gynnsamt klimat.

Ehuru anläggningarna äro så allmänt kända, anser jag mig dock här böra lämna en mycket summarisk redogörelse för deras omfattning och på vad sätt de äro till allmänt gagn.

Egendomens areal är 72 hektar, innehållande områden för cirka 5,000 fruktträd, 6,000 nötbuskar, en medeltida gård, en renässans- och en barockträdgård, en japansk, en italiensk och en romantisk trädgård, kyrkogård, trädgårdsbotanisk trädgård, naturpark m. m., m. m. I ekonomiträdgårdarna drivas årligen omfattande besprutnings-, beskärnings- och befruktningsexperiment jämte gödsselförsök m. m.; i prydnadsträdgårdarna stora acklimatiseringsförsök m. m.

Norrviken besöktes förra året av skolor, föreningar och ortsbefolkning till ett antal av 5 å 6,000 personer samt dessutom ungefär lika många andra personer. Besökarantalet har förut stigit med 50 % årligen; sista året var stegringen 100 %.

Trädgårdarna hållas öppna avgiftsfritt för skolor och vissa föreningar samt ortsbefolkningen; mot en avgift av 2 kr. för andra, med rabatt för sällskap. Dessa avgifter åtgå till vägunderhåll och avlöning av »omvisare».

Förutom den rekreation och de skönhetsintryck, som anläggningarna skänka de tusentals besökarna, erbjuda de trädgårdsodlare och dem, som utbilda sig för detta yrke, men även trädgårdsarkitekter ett studiematerial, som torde vara utan motstycke i vårt land. Och personer, som genomgått någon av våra trädgårdsskolor men önska fördjupa och utvidga sina kun-

skaper, kunna här få tillfälle därtill och därigenom undvika en dyrbar studieresa till utlandet.

Egendomen med dess anläggningar äges av direktör Abelin. Men för att stödja hans verksamhet och för honom underlätta förverkligandet av hans planer för anläggningarnas fullbordande och öppethållande såsom åskådnings- och studiefält samt jämväl för att möjliggöra utgivandet av en årlig publikation med beskrivning över anläggningarna jämte redogörelse för de för dem ledande principerna ävensom för de rön, som därstädes inhämtats, bildades år 1923 föreningen Norrvikens trädgårdar. I den av 7 medlemmar bestående styrelsen är för närvarande landshövdingen i Hallands län ordförande, och Abelin är ständigt verkställande direktör.

Då emellertid det bistånd, föreningen kunnat lämna, visat sig otillräckligt för att bringa företaget till fullbordan och skänka det en solid ekonomi, ingick föreningen i slutet av år 1926 till Kungl. Maj:t med en framställning, att för utförande av vissa angivna arbeten vid Norrviken måtte beviljas föreningen andel i lotterimedel till ett belopp av 45,000 kr. Yttranden över denna framställning infordrades från konstakademien, länsstyrelsen i Kristianstads län och lantbruksstyrelsen.

Konstakademien, som framhöll att upprätthållandet och utvecklingen av de Abelinska anläggningarna måste anses äga betydelse även för arkitektutbildningen, tillstyrkte framställningen.

Länsstyrelsen ställde sig synnerligen välvillig men önskade garantier för att anläggningarna även i framtiden komme till allmänt gagn.

Lantbruksstyrelsen uttalade, att ifrågavarande trädgårdar äro av den art och betydelse för landets trädgårdskonst, att effektiva åtgärder böra vidtagas i syfte att anläggningarna skola för framtiden vidmakthållas i det skick, vari de nu befinna sig och ytterligare kunna komma att utvecklas enligt de riktlinjer, som uppdragits av dess skapare. Och styrelsen tillstyrkte framställningen under förutsättning, att betryggande garantier skapas för att anläggningarna för framtiden hållas tillgängliga för allmänheten, att de utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med den i framställningen företedda planen samt att sökandeföreningen endast i mån av behov för nyssnämnda ändamål utbetalar erhållna lotterimedel.

Föreningens framställning avslogs av Kungl. Maj:t.

Emellertid anser jag denna sak vara av så stor betydelse, att staten bör lämna bidrag för möjliggörandet av anläggningarnas fortvaro och utveckling i deras skapares anda samt deras hållande tillgängliga för studieintresserade och för allmänheten. Ägaren är icke längre i stånd att offra några större belopp särskilt för det sistnämnda ändamålet. Den så starkt ökade tillströmningen av besökande har gjort det nödvändigt att uppföra vissa byggnader, om icke anläggningen skall behöva stängas för allmänheten. I det avseendet kräves en vänthall, en vaktstuga och fullbordande av det redan påbörjade studiehemmet.

Behovet av en vänthall har visat sig oavvisligt. Det har varit omöjligt att vid regnväder bereda plats under tak för besökande grupper på tillsammans kanske ett par hundra personer, ehuru ägaren sökt härbergera så många som möjligt i sin bostad. I en dylik hall skulle även, oberoende av vädret, kunna hållas föredrag och demonstrationer, varjämte föreningar och resande studiegrupper där kunde hålla sina möten. Lokalen skulle även kunna sättas i samband med de stora, torra och luftiga nötförvaringsrummen, i vilka på sommaren kunde anordnas sovplatser, varigenom hitills av utrymmesskäl avböjda flerdagars ungdoms- och studiemöten skulle kunna hållas.

Behovet av en vaktstuga torde med hänsyn till den starka tillströmningen av besökare icke behöva närmare motiveras.

Studiehemmet, för vilket en del grund- och schaktningsarbeten liksom materialansamling äro utförda, skulle tjäna till bostad för dem, som under längre eller kortare tid ville idka studier vid Norrviken.

De beräknade kostnaderna för dessa byggnader uppgå till resp. 4,500, 6,700 och 9,000 kr. eller sammanlagt 20,200 kronor. (Kostnadsberäkningarna upptaga icke någon ersättning för direktör Abelins eget eller hans ordinarie personals arbete och icke heller för körslor och grövre materialier).

Detta är således, vad som nu skulle behövas för att direkt tillgodose studiebehovet och allmänhetens behov. Men därutöver vore det synnerligen önskvärt, om ett anslag kunde lämnas som bidrag till fullbordandet av den påbörjade kyrkogården, som är avsedd att tjäna som mönster för dylika anläggningar på den svenska landsbygden, vilket erfarenheten visat vara synnerligen välbehövligt.

Jag har därför ansett, att för nyanläggningar eller fullbordande av redan påbörjade anläggningar ett statsbidrag på 25,000 kronor vore i hög grad önskligt.

För att trygga anläggningarnas tillgänglighet för allmänheten utan avgift i framtiden erfordras någon täckning av de årliga kostnader, som direkt gå till avlöning till dem, som skola demonstrera anläggningarna, och till underhåll på grund av den slitning av vägar och broar, som den stora tillströmningen av besökare medför. Det torde ej vara för högt räknat, om man anser, att dessa kostnader äro så stora, att ett årligt statsbidrag på cirka 6,000 kr. vore önskvärt.

Emellertid är det givetvis nödvändigt, att garantier erhållas för att statsbidragen verkligen komma det avsedda ändamålet tillgodo och att icke mer än som är behöfvligt utlämnas. Därför torde vissa villkor böra bestämmas för bidragens utgående, och jag har därvid tänkt mig för det första, att de skulle lämnas icke direkt till anläggningarnas ägare utan till föreningen Norrvikens trädgårdar, varjämte de ovan relaterade av lantbruksstyrelsen föreslagna villkoren torde böra tagas under övervägande. Vidare torde böra

stipuleras, att anläggningarna skola hållas fritt tillgängliga för alla skolor med lärare, vilka i studiesyfte besöka Norrviken.

I detta sammanhang vill jag meddela, att direktör Abelin torde vara villig att, därest det ifrågasatta engångsanslaget beviljas, förbinda sig att vid eventuell försäljning av egendomen i första hand hembjuda den till staten och att, därest försäljning till staten kommer till stånd, å köpesumman göra avdrag för engångsanslaget. Även torde han vara villig att som säkerhet för en dylik förbindelse låta i egendomen in-teckna det ifrågavarande beloppet.

Till slut får jag erinra om att årliga anslag redan utgå till en enskild förenings, Fredrika Bremerförbundets, trädgårdsskola (Apelryd). Undervisningen där liksom den övriga undervisning i trädgårdsskötsel, som staten bekostar eller understödjer, överflödiggör emellertid icke — såsom framgår av det ovan anförda — de kunskaper, som kunna inhämtas vid Norrvikens anläggningar.

På grund av vad som sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte såsom statsbidrag åt föreningen Norrvikens trädgårdar *dels* för fullbordandet av ovan angivna anläggningar anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 25,000 kr., *dels* för uppehållande av den vid Norrvikens trädgårdar bedrivna studie- och visningsverksamheten anvisa för samma budgetår ett extra anslag av 6,000 kronor.

Stockholm den 18 januari 1928.

G. A. Larsén.
